

SZLOVÁK, A KISMAGYAR NYELV

avagy: a szlovák nyelv a magyar nyelv egyik sajátos változata

A ma szlováknak mondott nyelv úgy 1600-1400 évvel ezelőtt kezdett elszigetelődni a magyar tözsnyelvtől, tehát „eredeti” szlovák nyelv egyszerűen nem létezik: a magyar nyelv egyik leány-nyelve. Vagyis nekünk, magyaroknak oly megértő szeretettel kell tekintenünk a szlovák nyelvre, mint a kisunokánkra. Mert az. Ha pedig ez mondható el a szlovák nyelvről, akkor az általában vett szlávra is ez mondható, hiszen megértik egymást. De maradjunk a szlovák nyelv-nél, mert szerény szókinccse miatt belőle bizonyítható be a legköny-nyebben és legátfogóbban a fenti állítás.

*

Az alábbi szóegyeztető szószedet csak töredék, kezdemény. Fel-fedezésemet követően elkezdtem írni egy reggel, s írtam másnap haj-nalig, aztán sok egyéb megírni való akadván, befejezését félretettem későbbre. Azóta már jó kétszáz oldalnyi anyag gyűlt össze, de itt még az „azon melegében” megírt anyag szólajstromát olvashatja az olvasó. Természetesen kibővítettem kissé az eredeti változatot, s azt hiszem, hogy az alábbi szóanyag már végképp teljes bizonyítéka a fenti állításnak. A szógyűjtésben Vajda Géza volt nagy segítségemre, akinek ez úton mondok köszönetet áldozatos munkájáért.

Bármilyen további segítséget, akár csak egy-két szlovák-magyar szóegyeztést is nagyon szívesen fogadok (eredet.e@freemail.hu). Különösképp azért is szükséges tovább kutakodni, mert a szótárak jobbjára csak a legújabb irodalmi szókinccs szavait tartalmazzák. Ám akár falvanként is eltérően rengeteg szó őrződik még a régmúltból s ezek többségét nem találhatni a szótárakban. Aki tehát segít a szó-egyezések gyűjtésében, nem csak a magyar, hanem a szlovák nyelv-észeknek is felbecsülhetetlen értékű segítséget nyújt, mert nyelvünk régi állapota egyaránt fontos mindegyikünknek.

Ezek után pedig lássuk a medvét.

Ha megfigyeli az ember a szlovák kiejtési szokásokat, akkor már tiszta a kép. Csak a legfőbb kiejtési módosulások:

a) *Magánhangzók kihagyása:*

črmeľ = csermely

člnok = csolnak

krč = görcs

b) *Díszítő hangok ejtése a szóba:*

specatit = megpecsétel, s itt az *s* hang csak dísz: *s|*pecsat = pecsét.

škrekot' = rikácsolás, itt az *šk* a dísz: *šk|*rekot', s a rekot szórész = rikat, ma rikács.

držgroš = zsugori szóban a *dr* vendéghang: *dr|*žgroš, ugyanakkor a žgr: *zs^ug^or*.

c) *Gyakori a hangátvetés:*

putňa = puttony

hrdza(vý) = rozsdá(s), azaz *h|*rdza, vagyis rdzs = rozsda, s ez a hangátvetés szép példája (rozsda-rodzs).

Ha az efféle kiejtési változatokat felméri az ember, a szlovák szótár „nyitott könyv” a magyar számára.

A munkát szöfőjtő szótárnak szánom, néhány szónál máris talál valamiféle magyarázatot az olvasó: teljes egészében ilyen lesz a kész munka. Azért érdemes a szlovák szókinccset végül majd nem csak részleteiben, hanem teljes egészében bemutatni, mert nagyon hálásak lehetünk a szlovákoknak: 1600-1400 évvel ezelőtti Kárpát-medence-i szókinccsünk egy részét töretlenül őrzik. Pl. a szlovákból tudni meg, hogy a „tavasz” szó valójában „tavas”, azaz az olvadást jelenti. Mert szlovák 'tavit' = olvaszt, 'tavba' = olvasztás (tav = tó, kicsinyezve: tócsa).

A szerény méretű szlovák szókinccs könnyen áttekinthető, ami lehetővé teszi (lényegesen megkönnyíti) annak kutatását is, hogy mit miért őriznek ma is, és mit miért nem. A legizgalmasabb ez az utóbbi „miért nem” kérdés. Ugyanis a válasszal egyúttal a ma szlovákoknak nevezettek akkori életviszonyait, világszemléletét, általában vett társadalmi helyzetét is feltárhatjuk.

Mert a nagy kérdés az, hogy miért szakadtak el tőlünk?

Miért változott meg oly sok magyar szó kiejtése a szlovákok ajakán, ami miatt végül is az egyik egykori magyar tájnyelvből igen gyorsan leszakadó leánynyelvvé kezdett válni? Ez önmagában az eredeti nyelv szellemének kihúnyásából fakad.

A Magyar Tudományos Akadémia 1860 körül kiadott szótára (az un. Czuczor-Fogarasi szótár) a leány-nyelvekről ezt írja:

„E leánynyelveken azt tapasztaljuk, hogy az anyanyelv szavaival jobbra úgy bánnak, mint merő lelketlen anyaggal, melyet majd megcsonkítva, majd megtoldva, néha kisimítva, majd összevisszahányva saját szerveikhez és izlésökhöz idomítanak a nélkül, hogy gyökeiket és képzőiket épségben hagynák, s alapérteményökről öntudatok volna. Ezekben a szoros ért. vett nyelvalkotó érzék és szellem kihalt, s helyette csupán az idomítási hajlam és ügyesség működik. Tudniillik épen úgy bánnak az anyai szókkal, mint a nyelvrontó tájbeszédék az értelmezhetőbb deréknyelvével, pl. midőn a palócz csillapít helyett csiplagítot, a bodroγκözi és székely vakmerő helyett makverőt, a balatonmelléki háցcsó helyett háskót mond /.../“

Nos, ilyen okok miatt vált le a magyar törzsnyelvről a szlovák is: a nyelvalkotó érzék és szellem kihalt. Rosszul tesszük, s elveszítjük a talajt a talpunk alól, ha mi magyarok nem ilyen szemmel nézzük a magyarból lett leány-nyelveket, tehát ha nem így tekintünk a szlovák nyelv szókincsének a következő oldalakon sorjázó részletére is.

A nyelvtanról itt nem szólok, de szükségszerűen az is a magyarból való (ha már szókincsük döntő része „szőröstől-bőröstől” magyar). Pl. az -it’, -at’ a magyar -ít, -at végződésnek felel meg, pl. kutat’, kutit’ = kutat. Csak leánynyelvre jellemzően sok szóképző elemet is elvesztettek, s a maradékot pedig emiatt gépiesen ki kellett terjeszteniük. Ebből származik a szlovák szóképzés egyhangúsága. Az alábbi példák jól mutatják az árnyalási képesség jelentős hiányát:

pečatit’, azaz „pecsétít” = pecsétel

brázdit’, azaz „barázdít” = barázdál

mulatovat’, azaz „mulatovít” = mulatozik

člnkovat’, azaz „csónakovít” = csónakázik

kikiríkat’, azaz „kukorékít” = kukorékol

Az alábbi szöszedetbe csak a legnyilvánvalóbb egyezéseket vettem fel, ám oda, ahova szükségét láttam, némi magyarázatot is fűztem. Azonban láthatja az olvasó, hogy így is oly nagy mennyiségű magyarral azonos szó jött össze, hogyha ezeket kivonnánk a szlovák nyelvből, akkor megszűnne létezni. (A szlovák szókincsnek csak kb. 20-25%-a kemény dió, de úgy tűnik, hogy e rész egy része is csak a bonyolult hangcserék és varázslatos mássalhangzó torlódások létrejötte miatt rejtezik a magyar kutató elől.)

No de, itt jön a lényeg: a szlovákok e legalább 75%-nyi magyar szavakkal EGYÜTT értik meg az oroszokat és azok őket. Ezzel az orosz nyelv eredete is eldőlt. Ez logikai egyszerűség.

S végül kérem az olvasót, hogy a helyenkénti gépelési hibát ne rója még fel, a javítás folyamatban van.

A

ach = ah

agát = akác, az ék, ak (mint akad) gyökből, bármely nyelvben

akácia = akác, lásd fenn: agát

aj = ej

ajaj = ajaj

almužna = alamizna

apo, apík, apko (ritkán) = apa

ár = ár (mértékegység)

B

baba = vénasszony, bába

báb = baba, pólyás baba, azonos egyben a magyar báb, mint rovar bábja szóval is

bába = kisbaba, játékbaba

bábä(-tko) = baba, csecsemő, játékbaba

babka₁ = bába, bábaasszony, e szó Babba, azaz Nagyboldogasszony nevéből adatik, ő a szülő nők védelmezője is

babka₂ = fitying, eredetileg kis pénzecske, mely II. Lajos alatt jött divatba; valóban kis babot jelent (bab = búb, búbocska, bab b>p: púp), itt úgy értendő, hogy babkát sem ér; babka ma kis módosulattal: batka, pl. „fabatkát sem ér”

babona, bobona = 1) babona, 2) varázslat

babra, babraňa = mindent elrontó, ügyetlen (nő)
 babračka = babrálás, babra munka, b>p módosulattal pl. pepecs, pepecsel
 babrák(-čka) = ügyetlen, mindent elbabráló, fajankó
 babrat' = babrál, pepecsel, régiesen: babirkál, bibirkél, jelentése: vakargál,
 piszkál, keresgél
 babušit' = buszgat, ölelgetve-csókolgatva dédelget, bugyolál
 bača = bácsa, értsd: számadó, azonos vele a székely bácsa, palóc bacsa,
 Tisza mellett bacsó; innen a bácsi szó is, továbbá ebből a batya, b vesz-
 téssel: atya; bizonyára a bácsa szó áll l vendéghanggal a bölcs (régén:
 böcs) szóban is
 báčik, báči, báčino, báčinko = bácsi, bácsika
 bačkora = bocskor
 BAD- = a figy, vigy (mint figy-el) kiejtési változata (lásd a bedlit' = vi-
 gyáz címszót is); szanszkrit budh (budh-ana-sz vigyázó); 1.) figy f>v:
 vigy (mint vigyáz), d-vel ejtve: vid (mint video, spanyol 'vidente' =
 látnok. szlovák 'vidina' = vízió), zs-vel vizs (mint vizslat, vizsgál, in-
 nen a vízum, vízió szó is); ez a gyök nagyon elterjedt a szláv nyelvek-
 ben: vigyeni, vigyáni, vigyzáni, vigyzeni, mind a vigy, figy gyökből;
 2.) szlovákban az a hang kiesésével: BAD>BD is, pl. bdely' = éber, azaz
 figyelő (mintegy „b(i)gyelő”)
 bádanie = kutatás, tanulmányozás, lásd: BAD- 1.)
 badat' = észrevesz, észlel, meglát, lásd: BAD- 1.)
 bádát' = kutat, tanulmányoz, lásd: BAD- 1.)
 bádattel'(-ka) = kutató, lásd: BAD- 1.)
 badattel'ny' = észrevehető, észlelhető, lásd: BAD- 1.)
 baf = pöf, pöff
 bafat', bafkat' = pöfékel
 baganča = bakancs, bok-ancs, mely szóban a bok = bog itt a bokát jelenti
 bagáz = csűrhe, csőcselék; e szót a francia bagage szóból származtatják,
 ahol katonai poggyászt jelent (a bagázs és a poggyász egy szó, két-
 féle kiejtéssel!); a bagázs szó valójában a bog gyökből származik,
 (boglya>máglya, bog>bögy, bugyor, bütyök, butykos, b>m: motyó
 stb.), vagyis a csűrhe a bag, bog gyökből az összezsapódott, összebogo-
 zódott társaság értemény révén adódik
 báj = mint bájoló: rege, hitrege, monda
 báječný = bájos, elbűvölő, csodálatos, lásd: bú-báj, bűv, bűbájos
 bájka = mint bájoló: állatmese, dajkamese
 bál = bál
 balada = ballada
 baladický = balladai
 balamutit' = bolondít, pl. blázen (balázen) = bolond, lásd ott

baliareň = csomagoló (helység); bal = mál, mint málha, lásd még a balik címszót is

balenie = csomagolás; bal = mál, mint málha, lásd: balik

baliček = kis csomag; bal = mál, mint málha, lásd: balik

balik = csomag; balik gyöke azonos a bála, málha szavak gyökével, de ide sorolható a bog bog, (az angol bag is), boly szó is; Czuczor szótárában: „*Málha, mely bugyorba göngyölgetett, s holmi utravaló podgyáaszt jelent (vidulus, bulga). Innen, málhába kötni valamit am. csomóba, bugyorba. Ennek gyöke a domboru magasat jelentő ma, s rokon a máglya, mágicsál szókkal, valamint pólya szóval is; ma gyökből al képzővel lett ma-al, mál, valamit egymásra halmozva öszvegöngyölget; innen igenév máló, mála, s h közbevetésével, mely itt is némi ürességet jelent: málha, azaz eredetileg valamely tartó eszköz, melybe holmit beraknak, öszvegöngyölgetnek*”

balit' = csomagol, lásd: balik

balvan = sziklatömb, lásd bálvány, Baál istenről, vagyis a bálvány Baál, azaz Bél kőszobrát jelenti, de ezt csak az tudhatta, aki a Tigris és Eufrátesz vidékén is otthon volt; Baál, azaz Bél nevét őrzi a szintén ősi Béla szavunk is; nincs tudomásunk a szlovákok mély Kis-Ázsia-i kapcsolatairól; balu-balv olyan jellegű szó, mint a hamu-hamv, nedű-nedv

balvanovitý = kötömb alakú

bán = bán

banik = bányász, lásd lent: baňa

baňa = bánya, Czuczor Gergely szerint a be gyökből származik, eredetileg bé-ény, bénye, merthogy belé kell menni

banictvo = bányászat, lásd: baňa = bánya

banovat' = bánkodik, bánatos, gyöke bán, a bú gyökből; igen erős bizonyíték, hogy a bánya és a bán(at) gyökök a szlovákban is azonosak, holott a jelentések eltérőek

banda = banda

bandita = bandita

banský = bánya-, lásd: baňa = bánya

bantovat' = tágabb értelemben bánt, itt: érint, fog, megzavar, nyugtalanít

bár, bárs = bár, bárcsak, de ugyanakkor előtag is:

bárkde = bárhol

bárskedy = bármikor

bárskto = bárki

BAR = a HOR gyök h-b kiejtési változata; har, hor értelménye: ami kiáll, kiemelkedik, valami fölött van; har, hor gyökből r>j váltással a haj (angolban még régies kiejtéssel: hair), r-vel pl. harisnya, hártya: ami fed; továbbá h>b váltással: bar, mely általában szőrt jelent (ami fed, így a

bar szó bőr, bur(ok), bor(-ít), bor(ogat) kiejtéssel is ezt jelenti; régi barkáz: szőrös kelmét fölborzaz; ilyen értelemben e bar gyökből a barka, bársony, barkó, borzas, borbély, beretvál, barbár (szőrös), r>j váltással: baj(usz) stb. szó is (latin barba, német Bart, szláv brada (szakál))

baran = birka (hogya a bárány birkát jelent, nyilvánvaló tévedés, s ez a szó eredetét is igazolja), a bar, bir szőröst jelent, pl.: barka, barkó, lásd a BAR címszót

baranica = báránybőr sapka, kucsma, mint szőrös, lásd a BAR címszót

baranina = bárányhús, birkaszag, baran mint szőrös, lásd a BAR címszót

baránok = kis bárány, mint szőrös, lásd a BAR címszót

barbar = barbár(magas hangrendben: berber), eredeti jelentése: szőrös, szakállas, lásd a BAR címszót

barbarký = barbár, műveletlen, lásd a BAR címszót

barikáda = barikád, torlasz, azaz ami kiemelkedik; lásd a BAR címszót; pl. a bar = har gyökből a kiemelkedés értemény révén, mint ahogy a barikád szó is, a Hargita, Harsányi hegy elnevezése is

barina = mocsár, pocsolya, bar-ina bar gyöke magas hangon ber, amiből a berek: vizes lapály, folyók mellékét ellepő és sűrű bokrokból, tövisekből, vesszőkből álló cserjés erdőcske

barinatý = mocsaras, lápos, lásd: barina

bárka = bárka; bárka = burok, ebből hangátvetéssel: burka, bárka

barnavý, brnavý = barna

batéria = üteg (bot = üt, akármelyik nyelv szókincsében is találjuk)

bat'ko = bátya

batoh = batyu, b>m: motyó, lásd még a bagáz címszó szómagyarázatának második részét

batožina = poggyász, lásd: batoh = batyu

baza = bodza (bogyozó szó összevontan ejtve)

bdelost' = éberség, bd a fegy, figy, vigy gyökből, lásd BAD 2.)

bdelý = éber, bd a fegy, figy, vigy gyökből, lásd BAD 2.)

bdenie = virraszt, bd a fegy, figy, vigy gyökből, lásd BAD 2.)

bdiť = vigyáz, őrködik, bd a fegy, figy, vigy gyökből, lásd BAD 2.)

bedlit' = vigyáz (értsd: őrködik), bed a fegy, figy f>v és v>b változata, lásd a BAD- 1.), 2.) címszót

bes = bős: 1. rossz szellem, démon 2. düh, dühroham

beseda = beszéd, társalgás; a besze gyök a csángós-ógörögös kiejtésű mese (mese) szóból származik b>m hangmódosulattal, a mit, mot, moty, mosz, moz gyökből, azaz mozgatja a száját (ógörög mese = müthe, azaz mitosz = motyosz, lásd Varga Csaba: Ógörög: régies csángó nyelv 5. MOT, MOC, MOZ, MOSZ című fejezetét (89-95. o.)

besedovat'' = beszélget, lásd fenn: beseda

besne = bőszen, dühösen, a bős szóból
besniet' = őrzöng
besnota = veszettség, bős düh
besný = veszett (v>b váltás)
bes = vesz-ettség, bes: vész v>b hangmódosulattal, ugyanis a vész romlást jelent, a vesz = visz szóval azonos; más szlovák példa: v>b: pes = veszett kutya, vagyis bes>pes
beřár = betyár
bez = veszettség, de a bez szó nélkül is jelent (pl. bezciel'ný = cél nélküli), bez az oroszban kocsit is jelent; ennek titka abban rejlik, hogy a szláv bez azonos a magyar vesz = vez = visz = vész szóval (ne csodálkozzunk a visz és a vez (mint vezet) azonosságán, ez állat esetében különösképp kiviláglik: elvisz = elvezet), tehát a kocsi: visz, a baj vész, a hiány visz, vesz, pl. veszteség (orosz bez: bezvode = vízhiány), ez mind ugyanaz az egy gyök; a vissza is ebből: visz-vá (lásd erről bővebben a „HAR I.” című könyv 149-162. oldalain, sok értelmező rajzzal)
bez|mocný = tehetetlen, itt bez hiányt jelent – vesz(t) v>b: bez –, a bez-mocný második felében, a mocný szóban pedig a moccan szót üdvözölhetjük, mely a mo-mov>moz z>c változata; megjegyzem, hogy más nyelvekben pl. a moving, moveo szó szintén a magyar mo-mov (mint ló-lov, kő-köv)-ből származik (pl. angol moving)
bez|vetrie = szélcsend, ahol bez nélkül is jelent, a vetrie-ből a vet egyezik a magyar visz>vit (vitel, vitorla) szóval, így jelenti a szelet is a szlávban
bil'ag = bélyeg
bíreř – béres, a szlovák szótárban: zsellér
bit' = üt (az üt szó a bot b-vesztéses változata, minden más nyelvben is a magyarból)
bitka = verés, verekedés, lásd: bit'
bitkár = verekedő, lásd: bit'
blázen = bolond; alaposan kitekert szó; a bolond (az n vendéghang, tehát bolod) bolyongót jelent, s az első szótagból más nyelvekben is kiesett az o az átvétel után: lengyel bloud, német blöd, wend blod, blud, perzsa bul = bolond; teljes bizonyíték, hogy a szláv nyelvekben a bolond és a bolygás szók ugyanabból a gyökből származnak, lásd alább: bludit = bolyong
bláznit' = bolondít
bláznivý = bolond
blcha = bolha
blen = beléndek (növénytani), a bolond szóból
blikat' = „pilikat” = pillong: pislog, pislákol
bludit' = bolyong

bludenie = tévelygés, azaz bolyongás
bludne = tévesen, a bolyong szóból
bluf = blöff, tulajdonképpen: böff, mint böffetés
bôb = lóbab
boblavý = bugyogó (lásd: bub, buborék)
bobok = bogyó (állati ürülék), lásd alább: bobuľa
bobuľa = bogyó, a búb szóból, mellyel azonos a bab szó is
bod = pont (földrajzi), az n csak vendéghang, s a kiinduló szó: pötty
bodka = pont (ékezetjel), tehát pöttyke
bodľač, bodliak = bogáncs
bodry = élénk, fürge, vidám; ez feltehetőleg áttételes jelentése Bodri kutya-
névből, mely azonban bodrost, bodros szőrűt jelent
boj = ütközet, csata, lásd: párbaj, bajnok, bajvívás; a szó története igen érde-
kes és összetett: 1) a bajol és a páhol (ógörög-ómagyar paiól>pajol>bajol,
valamint paiól>páhol) ugyanaz a szó („ellátja a baját”), 2) ógörög-óma-
gyar paián>magyar baján jelent orvost is, mint aki legyőzi a bajt, de ez
avar kori vezetőnk neve is: Baján, 3) mindez kapcsolatba van a bán,
mint „elbánik vele” szóval
boj = harc, a győztes: bajnok, a ví, mint vív gyökből; pl. vajúdik = bajúdik,
bajmolódik
bója = bója
boliet’ = „bajít”: fáj; bal = baj
bordó = bordó
borievka = boróka (-fenyő, -bogyó)
bosorka = boszorka
brány = borona
bránit’ = „boronít”: boronál
brat = barát, testvér, társ, felebarát
bratko = testvérke, barátocska
bratstvo = testvériség
brázda = barázda, kiesett a b és az r közül az a hang)
brázdit’ = „barázdít”: barázdál
brdo = (takács)borda (szövészéken)
brečtan = borostyán
brekot = brekegés
brička = bricska
britva = borotva (magyar szó ez!, lásd a BAR címszót)
brloh = barlang, a szlovákban odú
bronz = bronz
bublat’ = a búb, bubor szóból: bugyborékol, buborék
bublina = buborék

búda = bódé
budzogáň, buzogáň = buzogány
buchta = bukta (gyök: bok = bog, mert a bukta: bog, bugyor, bogy>moty:
motyó, bog>pog szóból a pogácsa, de mint bog, bugyor, a poggyász is)
budit' = „figyít”: ébreszt (f-b és gy-d hangátmenettel)
bujary = buja: kicsapongó, szilaj, tüzes, életerős
bujniet' = buján nő; a buj a búj (összebújni) szóból és a bő>buja szóból
egyaránt adatik, innen a „buja növényzet” is, ezt az egyezést csakis a
magyar eredet igazolhatja, lásd a következő két címszót is
bujnost' = bujaság
bujný = buja növésű, dús, azaz bő, mint buja = bő termés (burjánzó azon-
ban már a bur, bor, bőr (mint burkol) gyökből adatik, annyit tesz, hogy
burkol, borít, beborít)
buk = bükk
bukovina = bükkös, bükkfaerdő
bukréta = bokréta
bum = bumm
bunda = 1. rövid sportkabát 2. szörme 3. sűrű szőrzet, bunda /kutya, birka/
bundáš = hosszúszőrű kutya, bundás
burina = burján, gyom (ami burjánzik)
búrat' = burít: rombol, bont
býk = bika, a bök szóból
byvol' = bivaly (régén: bival)
buk = bükk; a bog>bok gyökből, jelentése bogos, ágasbogos, dán boege,
svéd bok, ógörög φηγος (phégosz), latin fagus

C

cápat' = csapkod
capart = cafat
capnúť = (oda)csap, megüt, odavág
cecok = csecs, tögyecsec, mellbimbó
cech = céh
celok = az egész, a tel (mint teli, teljes) t-c:cel szóból, lásd alább: celý, ciel'
celý = „teli”: teljes, egézs
cengot = csengés
cep = csép, cséphadaró
cer = cser (tölgy), cserfa
cesto = tészta
chápat' = felfog (lásd: „kapossa már, kapisgálja, a kap gyökből)
chatrný = satnya
chopit sa = elkap (lásd chápat)

choroba = kór
chorý = beteg, lásd „kór”
chrast = haraszt
chrček = hörcsög
chrčat' = hörög
chyba = hiba
chýbat = hiányzik, „hibádzik”
chýr = hír
cíbik = bíbic
cic = cic
cica, cicuľa = cica, kiscica, cicus
cicat = szopik (a csecs, cici, ciciz szóból)
cicer = csicseriborsó
ciel' = cél, a cél a tel szóval azonos t-c módosulattal; ezt a telibe talál = célba
talál kifejezés is elárulja
cielit = céloz
ciepkat' = csipog
cieva = cséve, orsó, cső, a cső-csőv gyökből
cikcak, cik-cak = cikcakk
ciling, cililing = csiling, csingiling
cimbál = cimbalom
cingi-lingi = csingi lingi
cinkat' = cseng, peng
cirok = cirok
cmúl'at' = szop, a cum, mint cumizik szóból hangátvetéssel, lásd: cumel,
cumlik
crkat' = 1. csorog, csörgedezik 2.csurgat
cumel, cumlík = cumi, dudli, cucli, Felvidéken: cumli
cupkat' = cuppog
cvendžat' = cseng
cvengnúť = csengetni (egyet)
cvrček = tücsök
everna = cérna
cvikla = cékla
cvrkat = ciripel
CYK = kük, kók, csuk, cik: ősi magyar szó ez s nagyon elterjedt a régi
nyelvekben; a gyök: ko, jelentése görbére hajlik, pl.. kókad, káka, ku(n)
kor; a k hang lehet c, cs hang is (mint Cicero, Csicsero, Kikero, avagy
császár, cézár, kaiser), innen ciklus: körbe forduló, csuk: a forgó ajtó-
ra értendő, csukló, mert küklo: forgó, cik-cak, cikázik és így tovább,
mindezt alátámasztja a szlovák kukľa = csulya szó

cyklón = ciklon: „küklony”, lásd: CYK

cyklista = (bi)ciklis-ta, azaz „forgós”, kerékpáros, lásd: CYK

cyklus = ciklus, lásd: CYK

Č (cs)

čača = csecse

čačaný = csecse

čačka = csecsebecse (pl. csacskaság)

čakan = csákány

čakov = csákó

čalamáda = csalamádé, eredetileg csadajmálé

čap = csapszeg

čapica = sapka

čapik = nyelvcsap

čapit' = 1. megcsap, megüt 2. odacsap, odavág, eldob

čapkat' = 1. csapkod, csapdos 2. pacskol, vereget

čapovat = csapol

čara = csere

čarda = csárda

čardáš = csárdás

čaša = pohár, csésze, kehely

čata = csapat

čatár = szakaszvezető

čeľad' = 1. cselédség 2. család (archaikus), család ugyanis azonos a cseléd szóval, csak mély-magas hangú változatai egymásnak; a gyök: té, tesz, cseál, vagyis csak annyit jelentenek, hogy cselekvők

čemer = csömör

čerieslo = 1. csoroszlya 2. orrcsont

čermel' = mezei csormolya

Čermel', Črmel' = Csermely, földrajzi tájnév + patak Kassa mellett

čiapka = sapka

čiaraka = cirka: vonal, ugyanis firka az alapszó

čibuk = csibuk

čičikat = csicsíjgat, azaz csititgat

čík = (réti)csík, illetve halfajta

čin = a csinál szó gyöke: cselekedet, tett

činit' = csinál, tesz, cselekszik

činný = csináló

čip, čip-čip = csip, csip-csirip

čipka = csipke

čipčat' = csipog

čistec (bot) = tisztesfű, sebfű
čistiť = tisztít, tisztogat, t-cs hangváltás
čisto = tisztán, t>cs
čistitota = tisztaság, t>cs
čistý = tiszta
číž, čížik = csíz
čizma = csizma
čkanie = csuklás
čkat' = csuklik
č'ap = placcs!, erős hangkeveredés
č'apkat' = koppan, csobog, csurog, lotyog, locsog, lubickol, pacskol, vesd
össze: caplat
člnok = csónak, régen csolnak
člnkovat' = csónakázik
črmel', čermel' = csermely
čpiet' = csipős, marós szaga van, csíp, mar (szag)
črep = cserép, cserépdarab, cser>csr
črieda = csorda
črta = karcolat, vonal: a karc szóból
čudák = különös ember, a csuda szóból
čudovat' sa = 1. csodálkodni 2. báméskodni
čurčat' = csurog, csörgedez
čurkotat' = csurog, csobog, csörgedez
čutora = csutora
čudo (csudo) = csoda
čvarga = csavargó: szedett-vedett népesség
čvirikat' = csiripel
čvrlikat' = csiripel, cirpel, nyekereg (hegedű)

D, D'

dá = ad, ád, fordított: dat' – adni, pl. dádá, megdádálak: adok a fenekedre; a fordítás nem valódi, ugyanis ad régen: ada volt, s a szókezdő a kiesésével da, a szóvégi a kiesésével pedig ad lett
d'aleko = távol, v nélkül: túl, s ebből t-d' módosulattal: d'al
dávno = „távno”: régen
d'alší = „túlsi” (bizonyára túlsó): távolabbi, messzebbi
debnár = bodnár, bognár (hordókészítő), b-d hangcsere
decko = „gyeckó”, a gyermekecske összevonva
ded = déd, nagypapa
dereš = deres
dežma = dézsma

dial'ka = „túlka”: távolság, lásd: d'aleko = távol
 diamant = gyémánt (gyém = gyöm, göm, mint pl. gumó)
 dieža = dézsa
 dínom-dánom = dínomdánom
 dojka = dajka
 doska = deszka
 drahý, drahá, drahé = drága
 draho = drágán
 drahokam = drágakő
 driek = derék
 drobit' = „darabít”: aprít, azaz „darabít”
 drobný = „darabnyi”: apró
 drobky = „darabka”: aprólék (darab)
 drobnost = apróság (darab)
 drotár = drótos
 drôt = drót
 drúk = dorong
 drumbl'a = doromb
 drúžgat' = dr = tör: tör, zúz
 drvit' = tör (pl. darál)
 držat' = tart („tartít”), fog
 držgroš = zsugori, ahol žgr = zs^ug^or
 dudať = 1. dudál 2. dúdol 3. dorombol (macska)
 dudať = 1. dudál 2. dúdol 3. dorombol (macska)
 duchna = dunya, dunna
 duna = dűne, homokbucka
 dupať = dobog, topog
 durdit' sa, durit' sa = durcáskodik, duzzog
 dvor = udvar; a szó gyöke: ó, mint óv, s e gyökből származik az odú = védett hely, valamint az ótalom, l vendéghanggal oltalom szó ; udvar eredeti alakja: oduor, u-v váltással: udvar
 dvorit' = udvarol (nyelvi gondolkodásmód is mérvadó!)
 dutý = odvas, csak kiesett az odu szókezdő o hangja
 dyňa = dinnye
 džber = csöbör

E

eden = éden, paradicsom; ugyanis az éd szó jelentése: gyönyör, innen az édes szó; aki édeleg, az gyönyörög, édesem pedig annyit jelent, hogy gyönyöröm, gyönyörűségem; Éden pedig annyit jelent, hogy: gyönyör helye.
 egreš = egres

ej, ejha = ej, ejha, ejnye

F

faj- = fűj

fajka = „fűjka”: pipa

fajta = fajta, faj

fakl'a = fáklya

feš = fess, csinos, takaros

fičúr = ficsúr

figa = füge

fiha, fiha = húha

finesa = finomság, finom árnyalat

fl'aša = palack, üveg, flaskó, flaska (lásd a Palacsinta című fejezetet)

forma = forma, alakzat, alak, a for, mint forgat gyökből, ahogyan a korongos formáz

fortiel' = fortély

frčka = 1. fricska 2. rangjelzés

frišký = friss, fűrge

frkat' = 1. fröcsköl, fröcsög 2. prűszköl (ló)

frknút' = 1. fröccsen, fröccsent 2. csurran

fuč = fuccs, oda

fučat' = 1. fűj, süvít 2. fűjtat, liheg

fuj, fujha = pfuj!

fujak = hófűvás, hóvihar

fujara = „fűjara”: furulya, tilinkó

fujavica = „fűjavica”: hófűvás

fűkací = fűvós

fűkat' = fűj

fuňat' = 1. fűj, fűjtat, liheg 2. süvít

fura = fuvar, de: fur-ikázik; fur a for, mint forgolódik gyökkel azonos, s fur-fuvar épp olyan szópár, mint a csúr-csavar, zár-závár

G

gágat', gagotat' = gágog

gágor = gége

galeja = gálya

galiba = galiba, baj, bosszúság

gate = gatyá; e szó a köt szó kiejtési változata: „felkötni a gatyát”

gáza = géz; érdekes szó, ugyanis go-oz > goz, gáz, gőz, ebből a gejzir szó is, s jelentése: gomolyog (go-oz); ám mivel a gőz, gáz áttetsző, áttételesen a finoman áttetsző kötözöszer is innen kapta a nevét

gazda = gazda
gejzír = gejzír, lásd fenn: gáza
geršl'a = gersli, gerstli; a szó rokona a gernye: kiaszott testű, görhes és a gerzsely szó, mely utóbbi jelentése a Czuczor-Fogarasi szótárban: szőlőfaj, melynek bogyói sűrűen öszvecsomósodnak
glg = korty, a glug, klutty szóból
goliáš = góliát; a hor (magas, pl. hórihorgas) h-g: gor gyökből, s innen r-l hangváltással; magas lábáról e szó a góla (gólya) neve is
golier = gallér; a ker, kör szóból származik, mert kör alakú ruhakellék
gombik = gomb
gombička = gombocska
grajciar = garas, hangkieséssel és a szó módosításával: krajcár; a gör, gur szóból származik, kerek alakja miatt
grobián = goromba
groš = garas: görös, lásd: grajciar
gul'a = golyó, gömb
gul'ka = „golyóka”: kis golyó
guláš, gul'áš = gulyás
gú'at' = gurít, hengerít, görget
gulky = golyók, lásd galuska, golyva
gunár = gunár

H

habarka = habarókanál
habkat' = kapkod, a kiejtés érdekesen módosult: k>h, p>p, d>t
habkavý = habozó: bizonytalan, ingadozó, határozatlan
hahot = hahota, hahotázás
hajat' = hajcsizik, csicsikál
hajčiar = hajcsár (hajtó)
hajdúch = hajdú, másképp hajtó
haky-baky = ákombákom
hala = hall
haló = halló
haluška = galuska
hámor = hámor
hat' = gát, lásd: hát, hátság, bakhát, hegyhát
hej = hej!
hemžit' sa = hemzseg
heš = hess
híbka = mélység, lásd: híj, hiba
hintov = hintó; hintázó mozgásáról

híkat' = 1. hű-zik (csodálkozva, meglepve, felindulva)
hl'a = íme, lám, la, ni
hlísta = giliszta: bélféreg, bélgiliszta, g-h
hliviet' = hever, heverészik
hm = hümm
hmkat' = hümmög
hmla = homály: köd; kiesett az o és az á hang
hnať = hajt
hnoj = ganaj (h-g)
hó, hohó = hahó
hodit' = hajít
hodne = hogyne, nagyon
hoj = hej, haj
hojoj, hojój = hajaj
hojit' = gyógyít, az eredeti szó: jóít, a gyógyít szóé is (jóít = javít)
hold = hódolat; az l vendéghang, pl. a Hold neve is régen Hod volt
holdovat = hódol, lásd fenn: hold
homôlka (syrá) = kis kúp, egy gomolya (túró); h-g
hompálat' = himbálódzik: hompál = himbál
honit = hajt
honvéd = honvéd
hop = hopp
horda = horda
hornatý = hegyes vidék (hor, har = felmagasodó, kiemelkedő, pl. Hargita, de jelent bemélyedőt is, pl. horpad, lásd: Hortobágy)
horný = felső, lásd fenn
hônny = hegyi, erdei (lásd fenn)
horuci = forró, ugyanis forró h-f módosulattal lett horu
hrable = gereblye, régiesen grábla (h-g)
hrabat' = gereblyéz (h-g)
hrča = harcsa
hrdzavý = rozsdás
hrebeň = 1. fésű, 2. gereben, 3. taraj, 4. (hegy)gerinc; a gereben ugyanis kiálló hegyeiről kapta a nevét, s ilyen a fésű, a taraj és a hegygerinc is
hriadel' = (eke)gerendely (h-g); a szó a gerenda = teher tartó fa szóból származik
hromada = rakás, halom, garmada; hrom valójában horom, r-l: halom s a har = kiemelkedő, nagy jelentésű szóból származik; har h-g: gar, s a régi három r-l: halom
hrot = hegye, csúcsa valaminek
hu, huhu, huhú = hú, húha

huba = gomba; az alapszó: göb, pl. göbe, göb-ből m vendéghanggal: gömb,
gomb; huba = guba gömbölyödöttet jelent
húkat' = a hú, huhog szóból: 1. bűg 2. tülköl 3. huhog (bagoly) 4. üvölt
Hun = hun (ember)
huncút = huncut, betyár
husár = huszár
húzva = gúzs (g-h: húž), háncskötél
hyacint = jácint

CH

cha-cha = haha
chatrný = 1. gyatra, satnya, silány, hitvány 2. kopott rozoga, rozzant 3. bete-
ges, gyenge, nyeszlett 4. csekély, kicsi, satnya
chcechot = vihogás, hahota, röhögés
chichot = hahot(a), vihogás
chichotat' sa = hahotázni
chlm = halom, domb, pl. Királyhelmeč-Kráľovský Chlmeč
chmeľ = komló ch-k
chmuľo = mulya
chmúrit' = komoran néz („komorít’)
chmúrny = komor: felhős, borús, zord (időjárás)
choroba = kór
chorý = kóros, beteg
chotár = határ
chrast = haraszt, bozót; ch – h
chrček = hörcsög
chrchlat' = krákog
chrchľavý = krákogó, rekedtes
chrupkat' = ropogtat, rágcsál, ropog, recseg, a ch csak előle
chyba = hiba
chybit' = 1. hibázik 2. nem talál, eltéveszt
chýlit' = hajlít
chýr = hír
chýrečný = híres, hírneves
chýrny = híres
chyrovat' = hírlik

I

ircha = irha
iskra = szikra (hangátvetés); szikra a sziporka szó rövidített változata
išpán = ispán

iste, isto = lásd alább: istota

istota = biztonság, bizonyosság, biztosság; a szlovákban kiesett a szókezdő

b hang; ilyen a magyarban is előfordul, pl. bámul-ámul

izba = szoba; hangátvetés, mint szikra-iszkra

J

jajčať, jajkať = jajgat, jajveszékkel

jarica = jérce

jarka = jerke (fiatal nőstény bárány, kecske)

jarmo = járom, iga

jarok = árok

jasle = 1. jászol, 2. bölcsőde

javor = juhar(fa), jávor(fa)

jazmín = jázmin

jé, jej, jěj = jé

joj, jojoj, jój = jaj, jajjaj

juj, jujuj, júj = juj, jujuj

K

kabat = kabát

káča = kiskacsa

kačaci = kacsa

kačica, kačka = kacsa

kada = kád, dézsa

kachľa = (cserép)kályha

kachle = kályha

kakať = kakálni

kalich = kehely, de kelyh, s ebből a kalich

kalina = kányafa, bangita

kameň = kő (lásd kemény)

kamenec = jégeső (lásd: kő-kemény)

kameňovat = megkövez („keményez”)

kanec = kan, vadkan, tehát: kanec, mint pl. magóc

kanistra = kanna

kantár = kantár

kanva = kanna

kaňa = kánya

kapce = téli csizma (posztóból), valójában kapca, ugyanis ez csak burkolót jelent, pl. köpeny, kapucni

kapún = kappan

kapusta = káposzta

kapuszta = káposzta
karabína = karabély
karas = kárász
karé = karaj: sertéskaraj
karfiol = karfiol
karika, karička = gyűrű, karika, körtánc /körbe-körbe, karikába.../
karhat' = szid, korhol, megfedd
karhavý = korholó
karta = kártya, eredetileg hártya
kaša = kása
kefa = kefe
kefka = kis kefe
kefovát' = kefél
kel = kel
kepeň = köpeny
ker = cser, mint cserje, bokor
kerovat' = kormányoz
kikiríkat' = kukorékol
kišasonka = kisasszony
klada = kaloda (kal = üt, csapódik, pl. kladivo = kalapács)
klampiar = kolompár, bádogos, azaz kalimpáló
klapka = csapószelep, kl = cs!
klas = kalász
klepanie = kopogás, kopácsolás, kalapálás
klepat' = porol, gépel, lásd: kalapál
klepec = kelepce
klepot = kopogás, kopogtatás, kocogás, kelepelés
klietka = kalitka, ketrec
klobúk = kobak: kalap
klopanie = kopogás
klopat' = kopog
kl'úc = kulcs
kl'účiar = kulcsár
kl'účka = kilincs
kmín = kömény
kmotor = koma
kniha = könyv
knôt = kanóc
kocka = kocka
koč = hintó, lásd: kocsi
kočiš = kocsis

kočovný = vándor (színész), nomád, értsd: kocsizó
kofa = kofa; érdekes szó: kaffogót jelent, nyilván a folyamatos vevőcsaló-
gató beszédjéről
klobása = kolbász
koláč = kalács
kolembat' = ringat, hintáztat, himbál
kolembavý = ingó, himbolygó
koliba = kaliba
kolo = kör (r>l)
koleso = kerék (r>l: „köröző”)
kolovat = kering (r>l)
komin = kemény
komora = kamra
kont = konty
kontík = kontyocska
kopa = kupa(c): rakás, lásd: kopec
kopat' = kapál
kopec = kupac, domb, halom
kopija = kopja, lándzsa
kopov = 1. kopó (kutya) 2. rendőrkopó, ügynök
kopyto = kaptafa
korbáč = korbács
korčuľa = korcsolya
kord = kard, szlovákoknál: vívótőr
korhel' = korhely
kormidlo = kormány (hajón)
koruna = korona, a kör szóból, alakja okán
kosa = kasza
kosit' = kaszál
košikár = kosárfonó
košina = kas, szekérkas
koštovat' = megkóstol
kotkodák = kotkodács
kotkodákat' = kotkodácsol
kotlik = katlan
kotlina = völgykatlan
kov = fém (lásd: köv, valamint kovács)
kováč = kovács
kovat' = kovácsol, vasal, patkol
kozol = kazal
kol = karó (r>l)

kôra = kéreg
kôpor = kapor
kôš = kosár
košík = kosárka
kraj₁ = karéj, valaminek a széle
kraj₂ = környék
krajec = karéj, azaz köréj
krájat' = vág, szel (lásd: kanyarít)
krajcir = szabó (lásd még: kurtít)
krajnÿ = szélső (karéj)
krákat' = károg
krátit' = kurtit
krátky = kurta
krč = görcs
krčah = korsó, kancsó
krčit' = görbít
krčma = korcsma
kreslo = karosszék
krest'an = keresztény; a kereszt szóból; maga a kereszt már áttételes jelentésű keresztbe rakni: egymáson áttenni, egymásra rakni; az eredeti szó a kör, ker gyökből származik: körös, s a köröst szóban a t csak másodlagos meghatározó (lásd alább: kríž), s mint egyházi fogalom, a szkíta Köristen jelére és fogalmára meg vissza
krst = keresztelés /kereszt – k-r-s-t /
krivka = görbe (talán „körövké”, „körívke”?)
kríž = kereszt, lásd: krest'an
kruh = kör, kr = kör, ker
kuchtík = kukta
kuchyňa = konyha, a koh gyökből
kukat'₁ = kakukkol
kukat'₂ = kukucskál
kuk'ľa = csuklya, lásd: CYK
kúkol' = konkoly
kukučka = kakukk
kukurica = kukorica, a kukora szóból
kulač = kulacs
kul'hat' = kullog, sántít
Kumán = kún
kúpa = vásárlás, azaz kap, kapás, megkap
kupec = vevő, bizonyára „kapócé”
kupny = vétel, a kap, kapni-ból

kúpit = vesz, vásárol, a kap-ból
kupola, kopula = kupola
kúra = kúra
kus = kis, darab
kuštik = kis darab
kutanie = kutatás, turkálás, keresgélés
kutatʹ, kutitʹ = kutat, keres
kuvik = kuvik
kuvikat = kuvikol
kužel = guzsaly
kvas = kovász
kvičat = visít
kýbeľ, kýblik (köznyelvi) = kübli, vödör, a köb, öb, mint öblös szóból
kýchavka = keh (lóbetegség)

L

ľa = lám, íme
laba = láb (állaté)
labilny = ingatag, lásd: lebeg, lép, ebből az angol „labilis” is
labka = lábacska
lampička = lámpácska
ľan = len
langoš = lángos
lata = léc
larva = lárva
láva = láva, mindenhol máshol is a lé-lev-ből, mint folyékony
lavór = lavór (valójában „lever”, a lé, lev gyökből)
lažírovať = lazsál
lečo = lecsó
lekcia = lecke (a hunoknál: lecuka)
len = csak, csupán (len pl.: fej-et-len, e len található mély hangrendben, s
lágyan ejtve a lanyh, lanyha szóban is)
lengatʹ = lengedezik, himbálódzik
lenivo = lanyhán, lustán (len itt = lanyh)
leňošit = henyél (len, leny itt = lanyh)
lepenka = karton (azaz lap), ez egyben a pelenka szó is, csak lep-pal gyök-
fordulással
levanduľa = levendula; érdekes szó, a latinban is megvolt; gyöke a lé, lev,
ugyanis fürdőkhöz használták áztatva, illatosítónak
ležérny = lezser, könnyed., értsd: laza
lilavý (köznyelv) = lila

ločkat' (exp) = lotyog, locsog
lod = hajó (lásd láda, ladik)
lodka = ladik, csónak
lodnik = hajós, a láda szóból, azaz „ládnyik”
lokňa (köznyelv) = lokni, hajfürť
lokša = laska, krumplilepény
lom = törési felület (lásd rom r>l: lom)
lomcovat = ráncigál, r>l, régen pl. ronc romc volt, tehát eredetileg
romcigál
lomit' = „romít”: tör (lásd rom r>l: lom)
lomoz = „romoz”: zaj, zörej
lopata = lapát
lopta = labda
lopúch = (úti)lapu
lov = vadászat (lásd lő-löv)
loves = vadász (lövész)
lucerka, lucerna = lucerna
lúh = lűg
lup = lop: 1. rablás, lopás 2. zsákmány
lúpez = rablás (lásd: lopás)
lúpežnik = rabló, fosztogató (lásd: lopó)
lupič = rabló (lopó)
lúpit' = „lopít”: rabol, fosztogat

M

macko, macik = mackó, macika
macocha = mostoha
mača = macskakölyök
máčik = mákszem
mačka = macska
mach = moha
Maďar = magyar (férfi)
mak = mák
makovica = mákfej
malina = málna (lásd: málik)
mama = mama, anyu
mámit = ámít, valójában bámít, s ebből b-m módosulattal: mámít
maml'as = mamlasz
mandla = mandula
maska = álarc, maszk, a más gyökből
maškara = álarcos ember, maskara, a más gyökből

mávat = lóbál (lásd: mo-moz, ennek v-s párja a mov)
maz = 1. máz, 2. kenőcs 3. enyv, csiriz
mažiar = mozsár (a morzsál hangjainak magyar összekeverése utáni átvétel)
mäšiar = mészáros, a metsz, metél szavak met gyökéből
med = méz (a magyar „mál”-ból, mely szó mel, l>z váltással mez, ebből med, a lényeg ugyanis az, hogy a méz: málós)
medved = medve (mézkedvelő ugyanis)
medza = mezsgye
mékat’ = mekeg
mentieka (régies) = mente
meraci = mérő
meranie = mérés
merat’ = mér
meravo = mereven
meraviet’ = merevedik
meravý = merev
merný = mérték
miazga = mézga
mica = cica, pl. cicamica
mieň – menyhal
miera = mérce
mierka = 1. mérce 2. métrék
miernit’ = 1. csillapít, enyhít 2. mérsékel
mierne = mértékletesen
mierny = mérsékel (lásd: kimért)
milost = kegy, könyörület, lásd: malaszt, a mál gyökből, melyből a málladozó is; e mál gyökből milovat szó, lásd alább
milovat = szeret
milý = kellemes, kedves
minulý = múlt
miskovat = herél, lásd: miskárol, mely a met> mis >metél, metsz gyökből származik
mletý = örölt, darált, a magánhangzó kiesett a mál gyökből
mlyn = malom, lásd fenn
mlynár = molnár
mlynček = daráló, lásd fenn
mňaukat’ = nyávog
močiar = mocsár
močaristý = mocsár
močovka = trágyalé, azaz mocsok

mol', mol'a = moly (a mál, málasztból, régen moly: moli)
 mor = járvány (pl.: a halál martaléka), ami mar, elmar
 morózny = morózus (morcos, mord, zord,
 motať = 1. matat, /ténfereg/ 2. felteker /pl. zsineget/
 motolica = métely
 motovidlo = motolla
 motyl = pillangó, lepke, bizonyára a motollából, mely a moz-mot-ból szár-
 mazik
 mráz = fagy, fagyás, lásd merev
 m|reža = rács, rostély; érdekes hangcsere, hasonlatos pl. a mrož = rozmár
 mrmlat' = mormol, pontosabban „mormolít”
 mrvit' = apróz, mr = mor, mar, lásd morzsol
 mrzutý = morcos
 muk = mukk
 muknúť = megmukkan
 mulatovat' (köznyelv) = mulatozik
 must = must
 my = mi

N

na = nos, nahát
 NÁD = ned, mint nedü, nedv, n>b különbözettel: med, mint pl. meder, me-
 dence, ez m>v különbözettel: ved, mint veder, vedel
 nádcha = nátha, a ned, pl. nedv-ből, pl. nedár: ellő baromtól elfolyt nedv,
 nádaly: pióca, azaz nedvben, vízben élő
 nádoba = edény (ned, nedv = víz)
 NAD = NAGY, kimagasló, túlságos
 nad = fölé, de „kiemelkedő”, lásd: NAD
 naď|merný = nagyméretű, pl. lakás
 naď|mieru = túlságosan, azaz nagymétékben
 naď|priemerny = átlagon felüli, itt is nad = nagy
 ná|drž = tartály, ahol dr = tart, pl. držanie = tartás, fogás
 nadto = ráadásul, nad = nagy
 na|fúkat = felfúj
 na|gazdovat = megtakarít, lásd: gazdálkodik
 na|klonit = meghajlít, kl>kr>kör
 na|kopit = „fel|kúpít”, azaz felkupacol: felhalmoz, lásd: kuporgat, a kup (pl.
 kupac) gyökből
 na|hor = felfelé (har, hor a magyarban „fel”, pl. Hargita)
 na|kosit = (le)kaszál (kos = kasz)
 na|krútít = („felkörít”, valójában gördít) felteker, kr>kör

na|krivit = görbén, kr>kör
na|kup = bevásárlás, a kap gyökből, pl. megkap
na|lepit = felragaszt, a lep (pl. lepel, belep) gyökből
na|rušit = megzavar, lásd ráz, összeráz
na|rukovat = berukkol
na|štrbit = megcsorbít, štrbit = csorbít
na|študovat = megtud, megtanul, a tud (pl. tudás) gyökből
na|to” = arra rá, a to a tak, ták = illeszkedik gyökből van
na|triet = beken, a terít szóból
na|trvalo = tartósan, a tar (pl. tart) gyökből
na|veky = örökre, ahol veyk = vég
na|činnost = tétlenség, a csin, csinál szóból, tagadással: necsin
na|čistý = piszkos, „nem tiszta
na|čudo = nem csuda
na|dávno = nemrégén, ahol táv>dáv, tehát „nemtávól”
na|hatený = akadálytalan, itt a hat, het (mint hatol, hatékony) szerepel
na|málo = nem kevés, a mál, mint máladék, l>r: mor(zsa) jelent kicsit
na|mierny = mértéktelen, a mér gyökből
na|milý = nem szívélyesen, azaz „ne(m) máladozva”
 ne = ne, nem
 nemo = némán
 nemý = néma
ne|s|koro = későn, azaz „nem korán”
ne|velký = nem nagyon, a vál gyökből, „ne (ki)váló”
 než = -nál, -nél, l>z hangmódosulás, mint mel>méz
 nič = ni(n)cs: semmi
 nie = nem
 niet, nieto = nincs
 no = no, nos
 nože = nosza, nocsak, nos hát
 nútít’ = unszol, kényszerít, erőltet; a szlovákban a jó, igyanis nosz (mint noszogat) hangátvetéssel lett unsz alakú
 nuž = nos: tehát, akkor

O

o|banovat’ = megbán
 obed = ebéd, v-b váltással az evét szóból
 objem = térfogat, az öb-ből, pl. öblös, öb k-vesztéssel a köb, keb (pl. kebel, köböl) szóból
 oblok = ablak, a lak a luk, lók>ók, óg gyökből
 oblý = öblös: gömbölyded

obraz = ábráz: kép, lásd ábrázat, ábrázol; ábr, obr a bor gyök (mint borító, burok) szó első két hangjának felcserélésével jött létre; ez a köze egymáshoz az abrosz és az ábrázat szónak: burok mindegyik

obrok = abrak

obrus = abrosz, lásd fenn: obraz

ocel' = acél, az izz, edz szóból

ocot = ecet

óda = óda, az ó = régi szóból

od = -tól, -től, -ről, -ről, de általában az „át” jelentés érvényesül, vagyis át t>d: od

od|činit' = jóvátesz, činit = csinál

od|krojít' = „lekarajít”: levág, leszél, lemetsz

od|viest = elvisz

oh, óh = ó, óh, ah

oho, ohó = hohó

och = ó, oh, ah

oj = aj, oh

okno = ablak, okno azonos az akna szóval; ok a luk, lók l-nélküli változata

oko = szem, ugyanis ablak, avagy akna, azaz luk, lásd: magyar akna, s fenn szlovák okno = ablak

okulár = szemlencse, képnagyító, okulár, lásd fenn: oko

oldomáš = áldomás (köznyelv)

olovený = ólom, az olu, olv (mint olvad gyökből)

olovo = ólom, lásd fenn

o|pálit' = lesüt, leburnít, a pir gyök r>l hangmódosulata szerepel itt

o|sihotený = elszigetelt, elhagyatott, ahol sihot = sziget

o|slobodit' = fel|szabadít; s|obod = szabad

otec = atya

P

pá, pápá = pá-pá

pac, pac-pac, paci-pac = pacs, pacsí

pác (köznyelv) = pác

packa = „pacska”: pacsí, kezecske, pacskolás

pacovat' = pácol

pád = esés, a pat, poty (potyog, pottyán, potya) gyökből t>d módosulattal

padák = ejtőernyő, de „potyak” ez igazából, lásd fenn

padat' = esik, de potyog ez igazából

padavka = hullott gyümölcs, azaz pottyant gyümölcs

padnút = lepottyán

paf = puff /puskahang/

pagáč = pogácsa; pag, pog = bog
pagacik = pogácsa (b>p módosulat a bog gyökből)
pajác = pojáca, a boh(ó) gyökből
pajtás = pajtás
palác = palota
palacinka = palacsinta (a lap gyökből, gyökfordulással)
pálenka = pálinka
paleny = égetett, a pár(ol), pír (= tűz) gyökből r>l módosulattal, lásd parit
= párol
palica = pálca
palier = pallér
pálit = éget, a pír gyökből r>l módosulattal, tehát pálit = pírít
palivo = tüzelőanyag, lásd fenn: a pír>pal gyökből
pamuk = pamut
pancier = páncél
pančovat' = pancsol /pl. bort/
pandúr (rég) = pandúr
pánt = pánt
pantalóny (rég) = pantalló
papkat' = papizik
paplón = paplan
paprika = paprika
papuča = papucs
pár = pár, néhány
pár = házaspár
para = pára
parenie = párzás
parit = párol
párit sa = párzik
parný = pára, gőz
parnik = gőzhajó, azaz „párahajó”
párny = páros
parta = parti (pl. vízparti)
parta = párt (koszorú)
partner = társ, partner (ami szintén a pár-ból származik!)
patália = patália, zűrzavar
pavuk = pók; olyan szópár ez, mint csavar- csűr, zavar-zűr
pazder = pozdorja
pečat' = pecsét
pečatit' = pecsétel
pečeny = sült, süttött, lásd pecsenye

pečienka = peccsenye, sült
pečivo = (pék)sütemény (úgy tűnik, hogy pék, pek és pecc szavak csak ki-
ejtési változatok)
pejo, pejko = pej, pejló
pekár = pék
peniaz = pénz
perkelt = pörkölt
petržlen = petrezselyem
pfuj = pfuj
piatok = péntek (lásd *A hét napjai* című fejezetet)
pijavica = pióca, pio = folyadék, víz, lásd: pióca, piás, pisi
pika = „böke”: pika, lándzsa
pikantý = bököcs, lásd fenn: pika
pinka = pinty (pintyőke)
pipasár (régies) = pipaszár
pi-pi = pi-pi
pipika = pipiske
piškóta = piskóta
piplat = pepecsel, pep p>b: bab, lásd babrál
pitvor = pitvar
pivnica = pince
pižmový = pézsma -(illat); pézs, piž a bűz kiejtési változata
plášť = palást, általában köpeny (ami lep: pal fordítva: lap, lep)
pléd = pléd, takaró, pléd a leped(ő) (ami lep) hangátvetéses alakja
pleva = pelyva (hangátvetés)
pletka = pletyka
pliecko = lapocka; lap > pl, vagyis pliecko szabályos módosulata a pliecko,
lásd fenn: pléd, alább: plienka, ploštica
plienka = pelenka (hangátvetés: pel = pli, de a pel a lep fordítottja)
ploštica = poloska, valójában laposka
podkova = patkó
podkúvač = pat(koló)kovács
pokrovec = pakróc
podlaha = padló
pohár = pohár
pol = fél (1/2) f>p hangmódosulással és mély hangrendben
polica = polc
polkruh = félkör, kr = kör
pol|maranč = narancs; narancs tulajdonképpen „nyáranacs”, ami a mongolból
tisztán kitűnik
pologula = félgömb, azaz „félgolyó”

polovina = fél (1/2)
 poltucet = féltucat (pol a fél szóból származik f>p módosulattal)
 pošuškať = megsűg, odasűg; itt sus-torog
 pootvorit = kissé nyitott, ez a pitvar szavunk
 pot = izzadság, pl. „patakzik róla az izzadság”, lásd még a potok cím-
 szót
 potkan = patkány
 potok = patak
 potóčik = kis patak
 póda = föld > föld, talaj, lásd „föld, fed f>p: padlat
 pójd = padlás
 póza = póz a fész, mint fészül (pl. fasz) szóval azonos, innen a pózna, poszt
 (rendőr) szó is.
 prach = por, az o hang kiesésével, itt valójában: „poracs”
 prašný = poros, azaz „porosnya”
 prachovka = porrongy, pr = por, lásd még: prášit = poroz
 prak = paritya, pr = per (pereg, perdül) gyökből
 pramálo = nagyon kevés, pr = por, par(ány)
 prameň = forrás; pr = por, f>p váltással a forrból
 prášit = poroz, valójában „p^orosít”
 prášok = porszem, pr = por, lásd prach = por
 pražiť = perzsel, pörköl, pirít, süt, ránt, perzsel, valójában p^arázsít
 prskat’ = 1. prűszköl, 2. serceg, sistereg, szikrázik, pattog, 3. fröcsköl
 prskavka = csillagszóró, lásd fenn: prskat’
 pst = csitt, pszt
 pudlík, pudel = puli
 puf = puff
 puchnúť = puffad, dagad, duzzad
 puknúť = felpukkad (a hólyag), meghasad, megreped
 pusa (köznyelv) = puszi
 pusta = puszta
 pustatina = pusztaság, kopárság
 pustnúť = pusztul
 pustošiť = pusztít
 pustota = pusztaság, sivárság
 pustovník = remete
 pustý = puszta, üres, kopár
 puška = puska
 púšť = sivatag (puszta)
 púšťat’ = elenged, valójában elveszt, ugyanis puszt = foszt = veszt, p-f-v
 hangmódosulattal

o|púšťat' = elhagy
od|púšťat' = megbocsát
putňa = puttony
pýr = (arc)pír

R

rab (költői) = rab
rabovat' (exp) = rabol
rabstvo (költői) = rabság
ráčkovat' = raccsol
rad = rend (a magyarban az n csak vendéghang)
rád = rend (pl. jezsuita)
rak = rák
rakovina = rák (betegség)
rám = ráma, keret
rang (köznyelv) = rang
rapavý = ripacsos, ragyás
rároh = rárósólyom
rašp'la = ráspoly (amivel reszelhetni)
raž = rozs
raždie = rőzse
red'kev, red'kovka = retek
rehot = röhögés
 rehotat' sa, rehlit' sa = röhög
repa = rép
repka = repce
rešeto = rosta (a ráz gyökből), szita
rev = ordítás, üvöltés, a re, rí gyökből, pl. rian, rikolt
rez = vágás, szelet, a rész szóval azonos
rezeň = szelet, tehát rész
riadny = rendes
ribezle = ribizli
riedit' = ritkít
riedky = ritka, gyér
ring = ring
ringolat = ringló
robit' = dolgozik (a rob, robot a ró-rov v>b változata!, azaz a kirovott, kirótt,
 rárótt munkát végzi; robot = rovott, kirótt)
roj = raj (méhraj)
rojčenie = rajongás
rojčivý = rajongó, álmodozó

rojenie = rajzás
rošt = rostélyos
rováš = rovás, „sok van a rovásán”, jelzésre szolgáló pálca
rovina = róna, a rovina a róna v-s párja, mint zűr-zavar, zár-závár
rúcho (költői) = ruha, ruházat
ruina = rom, omladék
rumy = romok
ruža = rózsa, a ró gyökből, a rovóiról = tüskéiről

S (SZ)

sako = zakó, eredetileg a zsák, szák szóból, az alapszó: zug
salaš = szállás (nyári/hegyi, karámmal és kalibával)
sane = szán
sanica = szánkózó
sankovat' = szánkózik
sánky = szánkó
sára = szár: csizmaszár, cipőszár
satan = sátán
sat = sziv, szpik, a sí gyökből, lásd alább:
savý = szívó
scéna = szín, az angol scena, scene is ez, sc = sz
scenár = szövegkönyv, tehát „színár”, lásd fenn
sečka = szecska, a szegcse (mint szegdelt) szóból hangátvetéssel, ilyen szó
 pl. a szökcse>szöcske
 sečny = szegő, vágó, metsző
 sekáč = „szegőce”: vágókés, vágóeszköz
 sekera = szegő: fejsze, balta
sečny = vágó, metsző, tehát szegő
sekat = vág, metél, a szeg, szak gyökből, lásd: szecska
sekera = szekerce, balta, mint szegő
semenač = magfa, lásd: mag = szem
semenár = magtermelő
semenica = magnövény
semeno = mag, azaz szem
sennik = szénapadlás, azaz szennik szóban a széna szó áll, lásd: seno
senný = szénás
seno = széna
séria = sorozat, minden nyelvben egyaránt a magyar sor szóból
sihot' = sziget/félsziget (folyóban)
silo = siló, silótároló
sípavý = sípoló, sziszegő

sipiet' = sipít, sziszeg
sipot = sípolás, sziszegés
sitina (botanika) – szittyó (növény)
sitko = kis szita, vagyis szit-ka, lásd: sito = szita
sito = szita
skala = szikla (hangátvetés)
sklz = siklás
s|kory = korai (az s csak előhang)
s|koro = korán, hamarosán
s|kőr = korábban
s|krátit = kurtít (az sz előhang s kiesett az u)
s|krček (exp) = korcs, nyápic, csenevész ember
skriňa = szekrény (minden nyelben a szek = szeg = zug gyökből)
skrinka = szekrényke
skrúcat = csűr, összecsvavar, hangösszekeveréssel a csűr-ből
s|kúpy = kuporgató fukar, az sz előhang
s|kvelý = kiváló, remek, pompás, lásd: az sk után következő velý = váló,
mint kiváló
skypřit = porhanyósít, porít, itt a pr-ben rejtőzik a por
slama = szalma, hangátvetés
slamenák = szalmakalap, hangátvetés
slamka = szalmaszál, hangátvetés
slamnik = szalmazsák, hangátvetés
slanina = szalonna, hangátvetés
sláva = dicsőség, ami erős tévedés, mert szláv, régen sláve, sclave annyit tesz,
mint szolga, rabszolga, lásd: szervilis, az eredeti szer, szerv szóból
slivka = szilvafa, hangátvetés
slivkový = szilvás, hangátvetés
slivovica = szilvapálinka, , hangátvetés
s|oboda = szabadság, az l csak vendéghang, tehát szoboda
s|obodno = szabad, az l csak vendéghang, tehát szobodno
Slovák = szlovák, alapszó a „szláv”, a régi szláv = szolga szóból; ezt az is
bizonyítja, hogy a v hang h is lehet, s lásd: sluha = szolga
s|ovko = „szavka”: szócska
s|ovnik = „szavnyik”: szótár
s|ovo = szó, szav, az l vendéghang, díszítő hang
s|ovom = szóval, az l vendéghang
sluha = szolga, u, o-l hangátvetés; a h v is lehet, s innen adódik a „szláv”
szó
sluka = szalonka, kiesett az a és az n
služba = szolgálat, az s és a l közül kiesett az o

smelo = merészen, s vendéghang, mer r>l: mel
 smer = irány, de itt meg a mer(ev) szót találjuk
 smet = szemét, kiesett az e
 smyk = simít, kiesett az első i
 sneh = hó, hab, a HO alapgyökből, melynek jelentése: fed
 snovat = sző, az n vendéghang
 sobášíť = esket, valószínű, hogy szöví v>b: szob hangmódosulattal, tehát
 szövés, szövetség kötés
 sobota = „szabada”: szombat, a szabad szóból
 sója = sója
 sokol = sólyom
 solídny = szelíd, szolíd
 somár = számár
 somársky = számár, buta
 s|pád = esés, pod<pot<poty, mint potyog, pottyán, a s vendéghang
 s|pakovat’ = 1. bepakol (pl. kofferbe) 2. bezabál, bevág
 s|párit = párol, az sz vendéghang
 s|para = fülledt, értsd: páras, az sz vendéghang
 s|pecatit = megpecsétel, az sz vendéghang
 s|probovat’ = kipróbálni
 srat’ = szarni
 sračka = szar(ocska)
 srkat’ = szürcsöl, a magyarázatot lásd *A hét napjai* című fejezetben
 srst’ = szörzet (állati)
 s|tarat’ sa = törődik vkivel
 step = sztyepp, valójában: gyep; e szóból a gyapjú, gyapot, gyepál stb. szó is
 s|tierat’ = letöröl, töröl
 stíp = oszlop, oszlop hangátvetéssel: cölöp
 straka = szarka, a magyarázatot lásd *A hét napjai* című fejezetben
 strakatý = tarka, a magyarázatot lásd *A hét napjai* című fejezetben
 streda = szerda, a magyarázatot lásd *A hét napjai* című fejezetben
 sto = száz, száz>szat>(hangátvetéssel) szto
 stopa = nyom, a top, tap gyökből, az sz itt vendéghang
 stopár = nyomozó, lásd fenn
 stol = asztal, az szlovákban az a hang kiesett
 strebat = hörpöl = szörpöl-ből
 studeny = st-h: hideg (lásd még: hüt), ahol h>st
 s|tupaj = talp, a tap, top gyökből, az sz vendéghang
 s|túpit = lép, a tap, top gyökből, az sz vendéghang
 s|tyk = érintés, a tak, ták gyökből, az sz vendéghang
 suka = szuka

sukňa = szoknya

súrit' = sürget

sused = szomszéd; a szó sim, mint simul szóból származik; szomszéd tehát:
simuló, érintkező

svišťat' = süvít

svrček = tücsök, „svrűcek”

syčat' = sziszeg

sykat' = sziszeg

Š

šabla = szablya

šafran = sáfrány

šál = sál

šalát = saláta

šalovat = zsaluz („zsaluvat”)

šalvia = zsálya

šaman = sámán

šamlík = sámli, zsamoly

šanovat' = sajnál, kimél

šarkan = sárkány

šantít = pajkos, a sanda = sánta szóból

šášie (köznyelv) = sásos: nádas

šašina = sás

šelest = zörej, a cser-eg szóból, r>l hangváltással

šero = szürkület, a szür, pl. szüremlik szóból

šiator = sátor, e szó gyöke a söt (mint sötét)

šik = sor, vonal, itt valójában: csík

šikovný = sikeres, ügyes

šindel = zszindely

šipka = csipke(bogyó), csíp gyökből csipke cs>s: sipka

šipový = csipkebokor; šip = csip

šireníe = terjeszt, a szór gyökből

šišak (régies) = sisak, továbbá kalap, sapka

škola = iskola, régiesen: oskola; itt nem fejthetem ki, de a lényeg: skol a
csel, mint cselleng szóval azonos, a- fosztóképzővel: aszkol jelentése
pedig: csellengéstől megfosztottság, azaz elfoglaltság; a szó átvevői
elhagyták a számukra nem érthető a- fosztóképzőt, s így a szó pont
ellenkező értelművé vált

škrečok = hörcsög

šik|rekot = rikácsolás, lásd: „rikót”, „rikolt”

šlapa = talp, a lap-ból, lásd pl.: claptat, a caplatból

šnúra = zsinór, más nyelvben is ebből, az i kiesésével, végső elemzésben
 zsinór a húr szó erősen rontott alakja
 sojka = szajkó
 šor (köznyelv) = sor
 špargla = spárga (növény); itt is ugyanaz a baj, mint a skola szó esetében
 (lásd ott), ugyanis spar a spór(a), szapor(a) szóval azonos, ha a növény
 nem spóra (s|por = por) által szaporodik, akkor: a-spor, innen az aszpa-
 rágusz szó, amiből rövidült – helytelenül – a spárga szó
 špetka = csipetke, azaz értsd: csipet, csipetnyi
 špina = penész, a szlovákba: pizok, kosz, mocsok
 štekliť = „csiklít”: csiklandoz
 šteklivý = csiklandoz
 štípat’ = „csípít”, azaz csíp
 štipec = csipesz
 štípka = „csipka”: csipet, csipetnyi, lásd: špetka
 štóla = stóla = sál: az l hang csak vendéghang
 štrbavý = csorba
 štrkot = a csörög szóból: csörgés, zörgés, csörömpölés
 štrngat’ = csenget, penget, 1. cseng, peng
 štrúdl’a = rétes, strudli, végső soron: rúd
 šťuka = csuka
 šťúrat’ = túr, túrkál, bökdös, szurkál
 štvrtok = csütörtök, aligha képzelhető el, hogy ebből lett a štvrtok (az -ok,
 -ök végződés eleve magyar); csötör valójában gyötör (csűr, csavar),
 pl. régen: „ha a kalap öszvecsötörtetnék”, azaz öszvegyötörtetnék;
 csötörtök, mint nap, Jézus Nagypéntek előtti gyöttrésével kapcsolatos,
 s mint a hét negyedik napja, innen egyben számnév is, ahogy pent =
 bán(a)t (Jézus halála miatt), s ebből a péntek; magyar szó ez mindegyik,
 lásd bővebben *A hét napjai című* fejezetben
 šuba = suba
 šúchat’ = 1. dörzsöl, súrol 2. kopik, súrlódik
 šuchorit’ = suhog
 šuchotat’ = susog
 šumiet’ = susog, bizonyára a zümmögből
 šunka = sonka, de más nyelvekben is a csonk, csonká-ból, csonk cs>t: tönk
 šuškat’ = susog
 šušotat’ (köznyelv) = suttog, susog
 šušťat’ = zizeg, suhog, zörög
 šuta = szarvnélküli, suta
 šustit’ = suhog, zuhog
 švagor = sógor

švih = suh, suhintás
švihat' = suhogtat, lásd fenn: švih = suh
švihotat' = süvít, visít
švík = csík (a harisnyán)/

T

ta = oda, ez a távolító ta-tov
tabela = tabella, lásd: tabla
tabla = 1. tábla (pl. búza-) 2. gyűrődészka, ugyanis tábla gyöke táv, s a szó
valójában távla, azaz kiterjedt valami
tábor = tábor; tábor terjedt, tág, nyílt helyet jelent; gyöke a tá, melyből a ta-
nya szó is; oly régi magyar szó ez, hogy még Mózes is a Tábor-hegynél
állt meg
táborák = tábortűz
táborit = táborozik
tabuľa = tábla (iskolai, emléktábla), lásd elébb: tabla
tácka, tacňa = tálca, lásd: tabla
táčky = talicska (tolicska) szó hangátvetéssel
tajit' = titkol
tak = úgy, ez a ták, tak, pl. takar gyök, tehát tak = fed, takar
takisto = éppenugy
takmer = csaknem
takto = így (a tak, mint takar, fed gyökből)
taký = olyan (a tak, mint takar, fed gyökből)
taliga = taliga, azaz toliga, a tol gyökből
tancovat', tančit' = táncol, lásd: tanec
tanec = tánc (magyar szó ez, lásd még: tántorog, téblábol)
tanečnik = táncos
tanier = tányér; tan, tany kiterjedést jelent, ebből a tanya és a tenyér szó is
tanistra = tarisznya (hangösszekeverés)
taňa = tanya
tápat' = tapogat (lásd tapasztal, tapint)
tapeta = tapéta (magyarból ez a szó mindenhol, mert tapéta: tapad, e tapból
a tapló is
tapetovat' = tapétáz
ťapkat' = 1. tapsol 2. vereget, paskol
tarasit' = torlaszol
tarhoňa = tarhonya (mert tör, tar > dar, mint pl. darab, dara)
tarcha = teher, régen ugyanis: tereh, terh, ebből átvetéssel: teher, mint pelyh-
pelyh, kelyh-kehely
ťarchavá = terhes (asszony), lásd fenn: tarcha

tárnik = társzekér
taška = táska
tátos = táltos
tavba = olvasztás (tav-tó-tócsa)
tavit' = olvaszt, azaz: tóít
tégel' = tégely (takart, fedeles edényke eredetileg)
tehla = téгла
tehotnost = terhesség
tekvica = tök
temnica (hist.) = tömlőc, ahová betömik az oda valót
teperit = cipel (cip c-t: tep), vonszol
terasa = terasz, a tér szóból
terč = tárcsa: céltábla, jelzőtárcsa
terem = a tér szóból: 1. terem, csarnok 2. kastély
terén = terep, a tér gyökből; terén = tereny, melyből hangátvetéssel: tenyér
teritorinálny = terület (a territórium is a magyar terület szóból származik)
terkel' (tájszólás) = törköly, a törek szóból
teror = terror; terr a rett (mint rettenet) szó megfordítása
ticho = csend, hangátvetés a csit, mint csitít, csitul szóból
tikat' = ketyeg: tik-tak
timeny = tompított, a tom, töm gyökből
tis = tiszafa
tísit = csitít; hangátvetés, lásd fenn
tlačit' = tol
tlapa = talp
tlmočit' = tolmácsol
tkács = takács (t^okács)
tkáci = szövőszék, valójában tákoló, azaz összeillesztő
tkat = szó (lásd: takács) a ták (illeszt) gyökből
topánka = cipő (lásd: topogó)
torba = tarisznya, a tár gyökből, ahogyan a tarsoly is
torta = torta, ez eredetileg csúrt, csavart édesség, lásd tortúra, torzít (= csa-
var)
torzo = torzó, e szó eredetileg törzset jelent
továr = áru, a táv, ebből a régi távár = kereskedő szóból, tehát távolba vivő
továriš = segéd, mesterlegény, az orosz tavaris-val azonos, s ez az azonos-
ság a magyarból világlik meg: alapjuk egyaránt a társ = táros, melynek
a közbeiktatott v-s változata a táváros, azaz egy tárból egy „fészekal-
jából” valók
tragač – 1. targonca 2. tragacs; a tol szógyökből l-r hangváltással; egyébként
mongol tergen = szekér

trápenie = gyötrés, kínzás, szintén a tor>tr gyökből
 tres = durranás, a dör>tör>tr gyökből
 triet' = töröl, dörgöl
 trpaslík = törpe; szegény törpe szó össze-vissza torzult; eredetije: töpör
 (mint pl. töpörödött, töpörtű); a szlovákban a töpör, hangátvetéssel
 törp szónak csak a mássalhangzói maradtak meg: trp, az angolban vi-
 szont t-d és p-f módosulattal: dwrf
 trucovat' (köznyelv) = „durcovaty”: durcáskodik, dacol, makacskodik, truc-
 col (=durcol)
 tupít = tompít, az m kiesett belőle
 tupost = tompa, lásd fenn
 turnaj (hist) = lovagi torna; tor a csűr, csavar gyökkel azonos, tehát torna a
 test csűrését, csavarását jelenti
 turňa (köznyelv) = torony
 tutlat' = titkol, orosz taity = titok
 tý = te
 týkat = tegez, ahol tý = te
 týranie = kínzás, gyötrés, minden nyelvbe a magyarból került, ugyanis a
 tor a csűr-csavarból származik, vagyis tor, týr annyi, mint csavar (csav
 fordítva: facs, tehát csavar = facsar), például tortura, s ebből a torta is,
 mely csavart süteményt jelent, ilyen pl. a kürtős kalács

U

u|čel = cél
 u|činit' = „meg|csinít”: csinál, megtesz
 údaj = adat
 úhor = ugar, parlag
 uhorka = uborka, eredetileg: buborka, mert búb, bubor alakú
 u|jarmit' = leigáz: járom = iga
 ujú, ujjú = ujjuj
 ulica≠utca, ezúttal véletlen az egyezés, a magyar utca jelentése: kis út, ahol
 a |ca kicsinyítő, s bár kétségtelen, hogy a szláv ulica szóban is ez a kicsi-
 nyítő áll, ám az uli másféle gyök, a latin aula szó (szerb) módosítása
 u|lovit' = vadat elejt, az lő|löv gyökből
 u|lovok = (vadász)zsákmány, a lőv gyökből, lásd fenn
 u|mazat = bemocskol, ahol maz = maszat
 u|mera = arány, arányos, a mér (mint mérték) gyökből
 unudene = unottan
 u|lupit = elrabol, a lop gyökből

 u|padat = süllyed, hanyatlik, az apad szóból

u|padok = hanyatlás, az apad szóból
 u|pokoј = békít, megnyugtat, pokoј = béke, a bok, bék b>p változata
 u|pražit = megpirít, szó szerint „parázsít”
 u|pustit = elál valamitől, lemond valamiről, e szóban a „puszt” = ”veszt”
 szó áll
 uragán = orkán, szélvész; or = hor: erős, pl. hurrikán, ordít
 u|razit = megsért, megbánt, e szóban a rossz szó áll
 u|štípačnŷ = csipkelődő
 u|štípnŷt’ = megcsíp
 u|salašit’ = el|szállásol
 u|slovie = szállóige, e szóban a s(l)ov = szó, szav áll
 ŷ|sluznost = szolgálatkész, a szóban sl = szol
 u|štípnŷt = megcsíp, e szóban u = meg, štíp = csíp
 u|táborit’ sa = letáboroz, letelepszik
 u|tkat = megszó, u = meg, tkat = takat, lásd: takács
 u|timit = eltompít, e szóban u = el, timit|ben tim = tom
 u|tok = támadás, valójában atak, melyben a tak = összeilleszt magyar szó
 áll, pl. tákol, takács
 u|triet = megtöröl, e szóban u = meg, tr = tör
 ŷ|tržok = töredék, e szóban tr = tör
 u|týrat = meggyötör, e szóban u = meg, týr = csűr cs>t változata: tor, mely-
 ből pl. a tortúra szó is
 u|valit = rázúdít, ahol u = rá, valit = válít, a vál (pl. leválik) gyökből
 u|vážnit = örizetbe vesz, váž = vesz
 u|vidiet = meglát, ahol u = meg, vid = figy, pl. figyel
 u|viest = elvezet, ahol u = el, vies(t) = vez(et)
 u|viezt = el bír szállítani, ahol viez = visz
 u|vod = bevezetés, ahol vod a visz, vez, vit(el) d>t változata: vod, ebben az
 eredetben rejlik annak titka, hogy a vod víz|et is jelent a szlávban
 ŷ|vodnik = vezércikk, lásd fenn: vez(ér)>ved
 u|volnit = megszabadít, u = meg, vol = vál
 u|záver = zár, itt a zár = závár, mint závárzat látható, csak a magyarra jel-
 lemzők a v-s és v-nélküli szópürok, mint csűr-csavar, zűr-zavar
 u|zavretie = lezárás, a závár-ból kiesett a második magánhangzó
 u|zavierat = bezár, lásd fenn

V

vábit = csábít, oly erős a hasonlóság, hogy méltán vélhetjük a cs>v hang-
 átmenetet
 vábidlo = csábítószer
 vábivŷ = csábító

vačok = zseb, a vacok szóból, mely magyar módosulat a fészek szóból
vajatat' = vajúdik, e szó annál is inkább magyar, hogy a bajlódik szóból alakult

vak = táska, valójában bog, a bog, bugy szóból b>v váltással

val = fal, szlovákban: védőfal védősánc

válov = vályu

vandrák = „vándorák”: vándorló, csavargó

vandorovat = vándor

vandorovka = vándorút

vandorovnik = vándorlegény

vankus = vánkos

var = forrás, a for-ból f>v hangmódosulással

varovat = vigyáz, őriz, a vár, mint várakozik szóból

vedro = vödör, lásd alább:

vedenie = vezetés, lásd alább: vedúci

vedúci = vezető, a ved azért fordul elő egyaránt a vödör és a vezető szlovák megfelelőiben, mert a magyarban a vez, vesz és a víz azonos hangalakúak, s a szlovákban természetesen egyformán módosultak; lásd: szláv ved-em vagy vegyjem (vezetem), továbbá vez-em vagy vezjem (járművön viszem, szállítom), és vezmem (elveszem)

velikán = óriás, a vál, mint kiváló, azaz kiemelkedik a többi közül, ez a vál szó vel alakban sok szó első tagja nagy jelentéssel

velit' = „vezít”, azaz vezet: vezényel

velký = nagy, a vál, váló, mint kiváló szóból

velmi = nagyon, lásd fenn: velký

verš = vers

veršik = versecske

veršovat = versel

vetrat = szellőztet, a vet a viz>vit (melyből a vitorla is) szóból

vetrik = gyenge szél, szellő, vet: lásd fenn

vetrovka = viharkabát, a fentiek alapján már érthető, hogy miért „dereng” fel itt a vitorla szó is

vhodne = megfelelően, kellőképpen, e szóban a hogyané bűvik meg

vhodny = alkalmas, megfelelő, lásd fenn

víchor = vihar

víchrica = vihar, fergegeteg

videnie = látás, más nyelvekben is a figy gyök (mint figyel, néz, lát)>fid>vid kiejtési változatából, szlávban a figy>vigy változata is elterjedt, pl. vigyényie

vidiecky = vidéki

vidiek = vidék

vidina = látomás, lásd fenn: videnie
 viest = vezet, a viz>vez-ből, lásd még: viezt, továbbá viz = vesz:
 pre|viest' = (véghez)viz
 pre|viezt' = átviz, megkocsikáztat
 viator = szél, lásd fenn: vetrat
 viezt = viz
 vinár = szőlész, lásd alább:
 vino = bor, más nyelvekben is csak áttételes értelmezése a venyige szónak,
 mely a fon, fonadék szóból származik: fony f>v: veny
 vi'úz (ironikus) = vitéz (betyár, csibész)
 vnuk = (u-v) unoka(fió)
 voda = víz, a ned (nedv, nátha) >med>ved>vod kiejtési változata
 vodáren = vízművek
 vodca = vezér, a víz és a vez(ér) azért egyaránt vod a szlávban, mert ezek
 amagyarban egyformán hangzanak: vez-víz, lásd a vodovod címszót is
 vodíc = vezető, lásd fenn és lenn
 vodička = vizecske
 vodit' = vezet
 vodivost = vezetőképesség
 vodomer = vízóra, ahol mer = mér
 vodovod = vízvezeték, itt kétszer szerepel a vod, egyszer víz, egyszer vez
 jelentéssel, mely azonosságot csakis a magyar víz és vez = viz azonos
 hangalak magyarázhatja, lásd még a viz>vit (pl. vitel, vitorla) pedig
 szelet jelent a szlovákban
 volači = valakié, ahol vol = vala
 volačo = valami, ahol vol = vala
 volajaco = valahogyan, ahol vol = vala
 volakam = valahova, ahol vol = vala
 volba = választás, itt a vál gyök szerepel
 volič(-ka) = választó, vol = vál
 volit' = választ, vol = vál
 voz = kocsi, szekér, itt a viz gyök szerepel, lásd alább is
 vozen = vasúti kocsi, a viz gyökből, tehát „viszeny”, lásd alább:
 vozit' = viz
 vozovka = úttest, itt is a viz gyök látható, bizonyára a viz, „messzire viz”,
 „messzire vezet” gondolat alapján
 v|padnút = beesik, v = be, pad a pot, poty t>d változata, lásd fenn: pád és
 padák
 vrabec = veréb (mintha azt mondanánk a terebély helyett, hogy „trebély”),
 e madár csiripelő, régiesen mondván „verregő” (e szóból a cserregő is)
 hangjáról kapta, régi szlávban vrabij, új szlávban vrabelj, vrabec

v|sadiť = beletesz, ahol a v = bele, sed = szed
 v|strcit' = beledug, bedug, v = be, strcit szórészben pedig a szorít szót tisz-
 telhetjük
 vs|tupi = belép, itt a stup szórészben a top (pl. toppan) rejlik
 vs|tupné = belépődíj, lásd fenn, tehát kb. betoppanódíj"
 vsak = „csak”: de, azonban
 v|simat si = szemügyre vesz, sim (ejtsd: szim) = szem>szim
 v|tesnat = belegyömöszöl, beleszorít, tes (ejtsd: tesz) = tesz
 v|tierat' = bedörzsöl, dör d>t: tör>tier
 v|tieravost = tolakodás, dörgölözés, lásd fenn, továbbá ne feledjük, hogy
 tolakodás l>r: törekedés, törtetés
 v|tieravý = tolakodó, dörgölöző, lásd fenn
 v|cicat' = „ki|csöcsít”: kiszív, kiszop, itt a csecs, csöcs (mint csúcs)>cici
 szerepel
 v|cifrovat' = feldíszít, a cifra, ahogyan Czucor Gergely feltárta: „úgy látszik,
 hogy az irkál, firkál gyöke ir, fir rejlik benne, miszerint átvetve annyi
 volna, mint fircza, azaz irkált, firkált ékesség, vagy jegy”. Igen elterjedt
 szavunk: olasz cifra, francia chiffre, német Ziffer
 v|čap = söntés, itt a csap szavunk szerepel teljesen hibátlanul, lásd alább:
 v|čapnik = csapos
 v|čičň = garázdálkodás, itt čičň (ejtsd: csiny) = csíny szavunk szerepel
 v|čičňat' = garázdálkodik, lásd fenn
 v|fuk = kipufogó, ahol fuk a fű (fű>pú) gyökkel azonos, lásd alább:
 v|fúkat' = kifű
 v|lomit' = „ki|romít”, bizonyára „kirohámít”: kitör
 v|merat' = „ki|mérít”: kimér, felmér, mer = mér
 v|mlat = cséplés, ahol mál>ml
 v|padnut = kipottyant, pad a pat, pot, poty t>d kiejtési változata
 v|pálit = kiéget, ahol pír (= tűz) r>l: pál
 v|par = pára
 v|parit sa = elpárolog
 v|parovat sa = párolog
 v|pichnúť = kibök, kiszúr, bök b>p pich
 v|plach = „ki|placcs”: kiöblítés
 v|pražit = ki|parázsít: kisüt
 v|pustit' = ki|pusztít, itt kirekeszt, pust (ejtsd: puszt) a puszt = foszt szó-
 ból
 v|rabovat = kirabol
 v|razit = kiüt, kiver a szótár szerint, de itt a (ki)ráz áll (pl. kirázza a hideg),
 e szó a rügy és ragya szókkal is rokon a ro gyök révén
 v|ražka = kiütés, pattanás

vʏ|riedit' = megritkít, rit>ried
vʏ|rojít' = „ki|rajít”: kirajzik, raj>roj
vʏ|ron = kiáradás, kiömlés, rohan > ron: ki<ront
vʏ|rovnanie = kiegyezés, a szóban a ró, rov áll
vʏ|sávač = „ki|szivacs”: porszívó, sáv (ejtsd száv) a szív szóból; tehát szívó
a sávač s a szivacs szó hajaz rá
vʏ|sávat' = ki|szivat, lásd fenn
vʏ|sek = „ki|szeg”: kivágás, sec(ejtsd: szek) = szeg (vég), pl. szekerce =
szegőce
vʏ|slat' = kiküld, ahol slat (ejtsd: szlat) a szalajt szóval azonos
vʏ|slovený = kimondott, kifejezett, lásd slov címszót: szó, szav l vendég-
hanggal: szlov
vʏ|slovne = kimondottan, kifejezetten, slov = sov, szav, azaz szó
vʏ|s|topovat = nyomára bukkan, itt top (pl. topog) nyom jelentéssel szere-
pel
vʏ|s|túpenie = fellépés, az s vendéghang, túp = top, tehát „feltoppanás”
vʏ|tavít' = „ki|tavít”: kiolvaszt, itt a tó-tav (lásd még: tócsa, tocsogó) szó
áll
vʏ|vábit' = „ki|csábít”
vʏ|viest' = ki|vezet

Z

za|cengat' = fel|csenget
za|fajčit' = „rá|fűjsít”: rágyújt
za|gáгат' = fel|gágog
za|mazat' = „rá|mázít”: bemázol
za|nôtit' = „rá|nótít”: rázendít egy nótára
zástava = zászló, lobogó
zá|tarasa = torlasz
záver = závár v-nélküli párja: zár, itt: záróberendezés, závárvat
zelený = zöld
zeler = zeller, etetileg: szélie, ugyanis a régi szokás szerint kert
szélynövénye volt
z|merat' = meg|mér, le|mér
z|riedka = ritkán
z|unovaný = unott, kedvetlen, fanyar
z|unovat' = elunni, megunni
zúzik (tájszólás) = zúza

Ž

žandár = zsandár, csendőr
želiar = zsellér

žemľa = zsemlye

žgrloš = zsugori, fősvény

žinčica = zsendice

žinka = zsineg, kötél

žirny = 1. zsíros, tápláló 2. termékeny 3. hízó, hizlalásra alkalmas (pl. marha)

živáň = zshivány, élénk gyermek, rabló

živánska pečienka = zshiványpecsenye

župan = ispán, e szó eltorzított alakja a zsupán szó

Irodalom:

- Barabási László: *Magyarul gondolkodni*, Fríg Kiadó, Budapest, 2006.
- Barabási László: *Székely-magyar történelem Atillától máig*, Fríg Kiadó, Budapest, 2005.
- Czuczor-Fogarasi szótár, Magyar Tudományos Akadémia, 1862.
- Cser Ferenc-Darai Lajos: *Magyar folytonosság a Kárpát-medencében*, Fríg Kiadó, Budapest, 2005.
- Cser Ferenc-Darai Lajos: *Európa mi vagyunk I-II.*, Fríg Kiadó, Budapest, 2007.
- Grover S. Krantz: *Az európai nyelvek földrajzi kialakulása*, magánkiadás, Budapest, 2000.
- Harsányi Ildikó: *Fekete magyarok-fehér magyarok*, Fríg Kiadó, Budapest, 2005.
- Mesterházy Zsolt: *A Magyar ókor I-II.*, Magyar Ház Könyvek, 2002.
- Mesterházy Zsolt: *A honfoglalások kora*, Kr. e. 2200-Kr. u. 1250., Fríg Kiadó, Budapest, 2005.
- Szabédi László: *A magyar nyelv eredete*, Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1974.0
- Szabó István Mihály: *A magyar nép eredete*, Mundus Kiadó, Budapest, 2004.
- Varga Csaba: *JEL JEL JEL, avagy az ABC 30000 éves története*, Fríg Kiadó, Budapest, 2001.
- Varga Csaba: *A kőkor élő nyelve*, Fríg Kiadó, Budapest, 2003.
- Varga Csaba: *A magyar szókincs titka*, Fríg Kiadó, Budapest, 2005.
- Varga Csaba: *Ógörög: régies csángó nyelv*, Fríg Kiadó, Budapest, 2006.
- Varga Csaba: *Az angol szókincs magyar szemmel*, Fríg Kiadó, Budapest, 2007.

Kapcsolat felvétele: eredet.e@freemail.hu